

1917. március 30-án született Felvidéken a csallóközi Ekelen, Komjáthy István jegyző és Szutter Mária okl. tanítónő első gyermekeként. A komáromi Szt. Benedek Gimnáziumban érettségizett 1936-ban. Felsőfokú tanulmányait a pozsonyi Comenius Egyetem bölcsészkarán kezdte meg, és 1941-ben Debrecenben a Tisza István Tudományegyetem bölcsészkarán szerzett magyar-történelem szakos középiskolai tanári oklevelet. Szaktárgyai mellett különösen a magyar néprajz került érdeklődési körébe, hamar kapcsolatba került a legjobb professzorokkal. Elsők között csatlakozott Karácsony Sándor köréhez, és később az egyik leghűségesebb tanítványának bizonyult. A pedagógiai szemináriumban ismerkedett meg a tehetségmentés hazai hagyományaival, módszereivel. Munkájában kitűnő és odaadó társa volt fiatal felesége, Baráth Margit zenetanárnő. Házasságukból két gyermek született, Mária és István. Rendszeresen találkozott a két világháború közötti szellemi élet kiemelkedő egyéniségeivel. Baráti köréhez tartozott Lükő Gábor, az összehasonlító folklorisztika tudósa, Szoboszlai Mata János fametsző, polihisztor és a csallóközi paraszti szemléletű Tallós Prohászka István festőművész. Pályakezdőként a visszacsatolt erdélyi városkában, Besztercén kezdett tanítani, és az itt szerzett tapasztalatokból alkotta meg doktori értekezését, amelyet 1944-ben Debrecenben védett meg. Az erdélyi katonai szolgálat után Komáromban folytatta tanári hivatását, majd családjával ismét Debrecenbe költözött. 1946 után itt a Keleti Kapu és az Építünk folyóiratok szerkesztőségében dolgozott. Ebben az időszakban először a gyakorló gimnáziumban tanított, majd az Állami Fazekas Mihály Gimnázium igazgatója lett. 1951-től Budapesten élt, az Ifjúsági Könyvkiadó (a Móra Kiadó elődje) irodalmi szerkesztője és egy ideig megbízott vezetője volt. Első könyvei hamarosan itt jelentek meg. Jelentős, életművét meghatározó szerzői irodalmi munkássága ehhez az évtizedhez köthető, több évi kutatómunka gyümölcseként ekkor írta meg főművét, a Mondák könyvét, majd kisebb elbeszélés kötetét a Botondot. Szívesen tartózkodott és alkotott ezidőtájt leányfalui nyaralójában, amiről így emlékezett meg: „aki itt elalszik, az csodálatos szépet tud álmodni az erdő árnyékában...”. Az Írószövetségben ekkor folyó katartikus élményekkel járó vitákban aktívan részt vett és egy, az ifjúság számára színvonalas irodalmi újság újraindítása mellett érvelt. Mintaként a korábbi generációk által közkedvelt, Pósa Lajos által szerkesztett Az Én Újságom című lapot választotta. Az 1956-os forradalom után szilenciumra ítélték. Néhány év kihagyással kerülhetett vissza a pedagógus pályára, előbb a budapesti Kanizsai Dorottya Gimnáziumban, később Kaposváron és az **1961/62-es tanévben ismét Budapesten a József Attila Gimnáziumban tanított.** Ezekben az években írói- és kutatómunkáját a Mátyás királyról szóló mondák megírásával, valamint a Somogy megyében gyűjtött betyártörténetek és históriák feldolgozásával folytatta. Kézíratos munkáit ekkor már nem tudta befejezni. Írói életpályája fiatalon félbeszakadt, hosszantartó gyógyíthatatlan betegségben 1963. december 20-án hunyt el 46 évesen Budapesten, művei őrzik emlékét. Szülőfalujával 2003-ban azóta is tartó együttműködés alakult ki. Az ekeli óvoda avatásán, majd születésének 90. évfordulóján tartott emlékünnepeken a felvidéki magyar tanítási nyelvű Hetényi János Alapiskola és Óvoda színjátszóköre adott nagysikerű előadásokat műveiből. Az ekeli városi könyvtár hivatalosan felvette Komjáthy István író nevét. A kéziratban maradt és részben befejezetlen műveit özvegye és gyermekei aprólékos munkával készítették elő első kiadásra és kerestek könyvkiadókat. Szerencsés találkozás révén jelentek meg korai munkái 2004-től az Attraktor kiadónál. A Móra Kiadó segítségével került szép kivitelben az ifjúság kezébe a Mátyás-mondák könyve és Dóka Péter feldolgozásában a Betyárvilág.

Komjáthy István minden művében nagy tudással, a hagyományokat megőrizve, mindig az érdeklődő olvasóra gondolva, gazdag szókinccsel, művészi módon mesél. Könyvei igazi élvezetet nyújtanak a művelődni és a szórakozni vágyó olvasóknak egyaránt.

Komjáthy István (Ekel, 1917. március 30. – Budapest, 1963. december 20.): középiskolai tanár, gimnáziumigazgató, író, szerkesztő.

Komjáthy István jegyző és Szutter Mária tanítónő első gyermekeként a csallóközi Ekelén született.

1928-tól Komáromban a Szent Benedek Katolikus Gimnáziumban folytatta tanulmányait, ahol különösen kitűnt komoly gondolkodásával, irodalomszeretetével. Érettségi után a pozsonyi Komenius Egyetem Bölcsészettudományi Karára iratkozott be, majd 1938-tól a debreceni Tisza István Tudományegyetemen folytatta tanulmányait.

1941-ben magyar-történelem szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett. Pályakezdő tanárként a besztercei Hunyadi János Állami Gimnáziumban kezdett tanítani. A visszacsatolt erdélyi városkában több nemzetiség élt együtt, az akkor indult magyar tannyelvű gimnázium a környező települések szórvány-magyarságából toborozta a diákokat.

Komjáthy István a besztercei évek alatt folyamatosan tartotta a kapcsolatot mesterével, Karácsony Sándorral. Az ő buzdítására foglalta össze tapasztalatait és írta meg „A tehetségkutatás magyar módja” címmel doktori értekezését, amelyet 1944. június 24-én védett meg summa cum laude eredménnyel. Munkája hat évtized múltán, 2004-ben jelent meg. Sok szempontból még ma is aktuális kérdéseket vet fel és nem csak pedagógia-történeti, hanem néprajzi vonatkozásban is sok értékes adatot tartalmaz.

Az 1944/45-ös és az 1945/46-os tanévben a Komáromi Állami gimnáziumban tanított, majd visszatért Debrecenbe, ahol 1946-1949-ig az egyetem gyakorló gimnáziumának tanára volt. A koalíciós évek szabadabb szelleme kedvező hatással volt tehetsége kibontakozására. Részt vett a város szellemi, irodalmi életének újraélesztésében.

Karácsony Sándor mellett az egyetemi Társaslélektani Intézet munkatársa volt, számos cikket írt a helyi lapokba, sokfelé hívták előadásokat tartani.

A Gyakorló Gimnáziumban szaktárgyait és gazdasági ismereteket tanított.

Az 1949/50-es tanévet már **a debreceni Fazekas Mihály Állami Fiú Gimnázium igazgatói székében** kezdte. A volt gyakorló gimnázium tanárai és diákjai közül többen ide kerültek. Az államosítás és az átszervezések felforgatták a város középiskoláinak hagyományos rendjét, az új rend kialakítása nehezen ment.

1958. őszén kerülhetett vissza a pedagógus pályára, előbb a budapesti Kanizsai Dorottya Gimnáziumban tanított, majd az 1960/61-es tanévben a kaposvári Munkácsy Gimnázium tanára volt. 1961 szeptemberétől újra Budapesten, a József Attila Gimnáziumban folytathatta a tanítást, de sajnos rövid ideig. 1962 nyarán súlyos betegség érte, amiből nem gyógyult fel, 46 éves korában szőlította el a halál.

Életéről, munkásságáról mindössze a Magyar Irodalmi Lexikon régebbi és újabb kiadásában található rövid összefoglalás. Fő műve, a „Mondák könyve” halála után tíz kiadást ért meg.

Korompai Gáborné

Komjáthy István

Író

-
-
-

Komjáthy István 1917 március 30-án Felvidéken született, a csallóközi Ekelen, id.Komjáthy István jegyző és Szutter Mária tanítónő első gyermekeként.

Az első világháború ekkor már befejezéséhez közeledett és a család a következő években tovább gyarapodott. Édesapám itt végezte el a népiskolát, majd a katolikus gimnáziumban érettségizett Komáromban.

Már iskolás éveiben nagy hatással volt rá a népmesék világa és a helybéli folklór. A magyar hitregevilág gyűjtéseit már egészen fiatalon szülőhelyén Csallóközben kezdte el, ahol az akkor még élő idős emberektől és regösöktől hallhatta a tündérmeséket és mondákat. Gyermekkorában a környéken lévő zombékos határban lesték a lidércet, lakodalmakon rigmusoltak és hallgatták az öregek sámánisztikus regölését. Fenti emlékeit a Mondák Könyvében is megidézi, bemutatja a régi szokásokat, helybéli hiedelmeket, és szól a babonákról is. Így kerültek be a Mondák meseszövegébe a táltosok, ír a lúdvércről és a Tetejetlen Fáról, megjeleníti az Arany Atyácskát is.

Visszakanyarodva az életrajzi adatokra; édesapám egyetemi tanulmányait Pozsonyban a Comenius bölcsészettudományi karon kezdte meg és tanári oklevelét 1941-ben a Tisza István Tudományegyetemen Debrecenben szerezte meg, majd ezt követően kezdte meg Erdélyben Besztercén pedagógusi munkáját.

Már kezdeti tanári munkássága során a szórványmagyarság gyermekeinek tudását csiszolta, az ősi népi hagyományok megtartása mellett. A fiatal tehetségek felemelésének ilyen egyéni gyakorlatáról írta „A tehetségkutatás magyar módja” című bölcsész doktori disszertációját is, 1944-ben, ami a közelmúltban könyv alakban is megjelent.

Komjáthy István 1946 után debreceni folyóiratoknál volt szerkesztő és ez időben dolgozta fel néprajzi részletességgel a Hortobágy Krónikáját is, ami csak nagy késéssel került kiadásra.

Édesapám 1951-től Budapesten dolgozik az Ifjúsági Könyvkiadóban, ez a mai Móra Kiadó elődje, először szerkesztőként, majd megbízott vezetőként.

Ezekben az években születtek első művei: a **Hunyadi** című elbeszélő költemény és a varázsos alföldi pusztá eltűnőben lévő állatvilágát megjelenítő **Szürke nyúl országa** című meseregény, majd ifjúsági regényt írt **Aranykert** címmel.

Jelentős szerzői munkássága ehhez az évtizedhez köthető és ekkor látott hozzá a mondák feldolgozásához. Személyes élményként éltük meg itt nővéremmel, hogy a IV. emeleti lakásunkban éveken keresztül óriási mennyiségű forrásanyagot, dokumentumot dolgozott fel a rokon népek népköltési anyagától kezdve a különböző hiteles krónikák tanulmányozásán keresztül a mitológiai forrásokig.

Írói alkotásában Arany János gyönyörű eposza , a Buda halála , is lelkesítette és nagy munkája eredményeként 1955-ben jelent meg legjelentősebb műve, a **Mondák könyve**, amelyben az őseinknek hitt hunok mondáin át a magyarság kialakulásának és őstörténetének, honfoglalás előtti életének homályba vesző évszázadait dolgozta fel írói szabadsággal élve egységes, nagy ívű műben.

Gazdag népmesevilágunkból átmentette és megszemélyesítette könyvében az olyan hitregei alakokat is mint a Napkirály és Szélkirály, akiket még a mitológiai fogalomtárban is az ő egyéni leírása alapján idéznek.

Szülőföldjéhez való erős kötődése nemcsak a nemzeti értékek megmentésében és a páratlanul gazdag, már kiveszőben lévő magyar fogalom-és szókincs használatában merül ki, hanem gyönyörű és méltó emléket állít a Csallóköz eredeti hagyományos Aranykert elnevezésének is.

A lebilincselően megírt kötetben színes cselekményes meseszál vezet egészen a honfoglalás koráig, amely mögött történelmünk rejtőzik.

A Mondák Könyvén nemzedékek nőttek fel és a Móra Kiadó gondozásában már a 15. kiadás kapható a könyvesboltokban.

Komjáthy István további mondák feldolgozásával is foglalkozott, tervezte a király mondák egybegyűjtését és a Hunyadi Mátyásról szóló gazdag históriák közreadását is. Kisebb történeteket dolgozott még fel a **Botond**című művében és műfordításokat is közreadott.

1956-ban tervezte újraindítani a nagyműltű gyermeklapot az „Én Újságom”-at is, -amely egy kiadást ért meg- de sajnos a forradalom után írói munkássága kettétört, szilenciumra ítélték és felfüggesztették állásából, majd ideiglenesen a tanári pályáról is kizárták. Kéziratait a kiadók visszaadták.

Néhány év ismételt tanári munkásság után Édesapám fiatalon 46 évesen 1963 december 20-án hunyt el Budapesten.

Félbemaradt kézírataiból a Móra Kiadó segítségével a **Mátyás-mondák könyve** jelent meg a király születésének 550. évében. Ez a mű egyedülállóan minden forrást felhasznál, még a szomszéd népek Mátyás mondáit is kiaknázza. Szerkesztőjének véleménye szerint: „nyeresége lesz a magyar irodalomnak...”

A népi emlékezetben megmaradt 19. századi betyárokról szóló színes, izgalmas történetet gyűjtött össze még Somogyban, amelynek végső formába öntését sikeresen Dóka Péter végezte el. A gazdagon illusztrált könyv **Betyárvilág** címmel jelent meg 2011-ben a Móra Kiadónál.

Családunk folyamatosan törekedett arra, hogy Édesapánk félbeszakadt életművének teljesüljön a célja; a hátramaradt irodalmi értékek mentése, amely iránytű lehet a fiatalság számára a magyar történelem és folklór megismerésében.

Tisztelt ünneplő Közönség !

Nagy megtiszteltetés volt számunkra, hogy mintegy tíz éve Édesapám szülőhelyével szoros kapcsolat alakult ki és Ekelen együtt ünnepeltük a magyar óvoda névadó táblájának felavatását és hálával tartozunk, hogy a községi könyvtár 2009 áprilisában felvette Komjáthy István nevét. Ez a hagyományörző tevékenység és édesapám szellemi örökségének ápolása nagy lekötöttséget jelent számunkra. Nemrég emléktábla avatására is sor került szülőhelyén.

Befejezésül megemlítem még, hogy Édesapámra emlékezve Leányfalun a helytörténeti múzeumban egy az életművét teljes körűen bemutató több hónapos kiállítás volt látható, amelyről a Kossuth Rádió is portré műsorban tudósított.

Családunk nevében ezúton köszönetemet fejezem ki, hogy ma Komjáthy István író lakóhelyén - halálának 50. évében - a Móra Kiadóval közösen egy Emléktáblát avathatunk fel.

Komjáthy István

Budapest
2013 november 22-én

XIII.

Váci

út

34.